

Sanna Isosävi

Ei-tietäminen osana sensitiivistä varhaista äitiyttä

Kontekstina vauvahavainnointiprosessi

Ensimmäisen lapsen odotus ja siirtyä vanhemmuuteen mullistavat naisen elämän. Samalla kun ennenkuulumaton vastuu toisesta elämästä alkaa ja vanhemmat rakentavat omaa identiteettiään uudelleen, heidän täytyy herkyä tulkitsemaan vauvansa viestejä ja yrittää vastata niihin parhaansa mukaan. Vanhemmat eivät kuitenkaan voi tietää, mitä vauvan mielessä on. Vanhemman on kyettävä joustavasti ja avoimesti tarkastelemaan myös omaa toimintaansa ja toiminnan muuttuvia vaikutuksia vauvaan. Tässä artikkelissa tarkastelen tätä vanhemmuuden vaadetta ei-tietämisen ja mielentilojen läpinäkyvyyden käsitteiden sekä keräämäni vauvahavainnointiaineiston avulla.

Raskauden ja vauva-ajan voidaan ajatella olevan erityistä herkkyysskautta uusien vanhempien elämässä. Jo odotusaikana vanhemmat valmistautuvat vauvansa tuloon, mielikuvittelevat tätä sekä itseään vanhempina (Stern 1995). Ajatellaan, että odottavan äidin herkistyminen näkyy esimerkiksi tunne-elämän avautumisena ja tunteiden heilahteluna, niin kutsuttuna normaalina ambivalenssina (Brodén 2006; Raphael-Leff 1991). Tämä valmistaa äitiä tunnetasolla kohtaamaan vastasyntyntä vauvaansa, jonka kommunikaatio on affekteja ilmaisevaa, kokonaisvaltaista ja sanatonta (Trevarthen & Aitken 2001). Tätä viestintää äidin pitää oppia parhaansa mukaan ymmärtämään. Vauvan kasvaessa hänen toimintansa jäsentyy ja ilmaisut eriytyvät (Sroufe 1995). Tämän vauvan kehittävän ilmaisukyvyn lisäksi yhteiset kertyneet elin-kuukaudet auttavat äitiä ymmärtämään vauvaa paremmin. Kuitenkin vauvan kehityksen myötä myös vuorovaikutuksen vaateet muuttuvat jatkuvasti (Cicchetti, Ganiban, Barnett 1991),

ja vanhemman on suostuttava uudelleenarvioimaan omaa toimintaansa ja sen vaikutuksia vauvaan.

Ei-tietäminen on ollut yksi keskeinen teema psykoanalytikko Wilfred Bionin työssä. Hänen mukaansa ei-tietäminen on psykoanalyttikolle, -terapeutille ja myös vanhemmalle/äidille keskeinen negatiivinen kyky, toisin sanoen kyky sietää kipua ja hämmennystä, vastakohtana haluun varmuudelle emotionaalisesti haastavissa ja moniselitteisissä tilanteissa (Bion 1970; Elmhirst 1981; Schulman 2015). Kyky ei-tietää tarkoittaa sen hyväksymistä, että ihmismieli ja -elämä monimuotoisuudessaan eivät koskaan tyhjene teoriaan, vaan jäävät osittain mysteeriksi. Vauvan vanhemmalle tämä kyky tarkoittaa mahdollisuutta sietää sitä, että voi tietää syitä vauvan käyttäytymiselle vain osittain, mutta on silti valmis uteliaasti tutkailemaan, mistä on kyse (Schulman 2015). Tällöin äiti pitää mielessään vauvan tarpeet, mutta hyväksyy myös tämän viestinnän ikäadekvaatin vajavuuden eikä

ennalta lyö mielessään lukkoon, mistä kaikesta tilanteesta voi olla kyse.

Ei-tietämisen positiota on pohdittu myös naratiivisen psykoterapian teoriassa. Lähtöajatus on, että ihmiset muodostavat merkityksiä ja ymmärrystä ympäristöstään, eivät niinkään ole "tietoa käsitteleviä apparaatteja" (Anderson & Coolishan 1992). Merkityksiä muodostetaan vuorovaikutuksessa ja vasteena sellaisen toisen toimintaan, jota pyritään ymmärtämään. Vuorovaikutussysteemissä muodostuneita merkityksiä pystyvät parhaiten kuvaamaan siinä osallisena olevat henkilöt, ja merkitys tapahtumista rakennetaan kommunikatiivissa. Ei ole olemassa mitään absoluuttista totuutta vuorovaikutuksellisista tapahtumista, vaan subjektiivisia totuuksia konstruoidaan, ja ne ovat alttiita muutokselle. Äiti-vauva-vuorovaikutuksen kontekstissa ymmärryksen konstruointi voi näkyä äidin puhuntana itselleen ja vauvalleen siitä, mitä mahtaa olla meneillään esimerkiksi vauvan parahtaessa itkuun ja mikä kaikki äidin toiminnassa tai tilanteessa yleensä tähän on voinut vaikuttaa. Vauvaa auttavassa vuorovaikutuksessa tällainen pohdinta auttaa äitiä toimimaan tavalla, joka pyrkii helpottamaan vauvan oloa – esimerkiksi vauvan syöttäminen tai asennon vaihtaminen – samalla, kun äiti huomioi vauvan ilmaisut toiminnan onnistumisesta.

Vanhemman kykyä mieltää joustavasti omia ja lapsensa mielentiloja voidaan lähestyä myös mentalisaatioteorian näkökulmasta. Mentalisaatiokyvyllä tarkoitetaan kykyä ajatella omia ja toisten tunteita ja ajatuksia sekä sitä, miten nämä vaikuttavat käyttäytymiseen (Fonagy & Target 1997). Vanhemman mentalisaatiokyvyn on tutkimuksissa osoitettu ennustavan sensitiivistä vanhempi-vauva-vuorovaikutusta ja vauvan suhteessa vanhempaansa kehittämää turvallista kiintymyssuhdetta (Fonagy, Steele, Moran, Steele, Higgitt 1991; Grienberger, Kelly, Slade 2005).

Riittävän hyvä mentalisaatiokyky auttaa vanhempaa soinnuttamaan vauvan tunneilmaisuuksiin ja käyttämään omaa tunneilmaisuaan viestiäkseen vauvalle, että on huomannut, miltä vauvasta tuntuu, muttei ole itse saman tunteen vallassa, vaan voi auttaa vauvaa sen säätelyssä. Kyseessä on niin kutsuttu *marked mirroring*

– liioitteleva tai korostettu tunneilmaisuuksia, joka ei ole *samanaista* kuin vauvalla mutta heijastelee samaa tunnetta (Gergely & Watson 1996).

Tärkeä osa toimivaa mentalisaatiokykyä on ymmärtää ja tunnistaa vauvan subjektiivinen mieli omasta erillisestä; toisin sanoen vanhempi ei voi tietää, miltä vauvasta tuntuu, vaan hänen pitää arvailla (*opaqueness of mental states*: Slade, Bernbach, Grienberger, Levy, Locker 2004). Ilman kykyä tähän erotteluun vanhempi saattaa esimerkiksi tulkita vauvan ilmaisun heijastelevan sitä tunnetta, jonka vauva hänen omassa mielessään herättää – esimerkiksi pelkoa tai vihaa – ja reagoida vauvaan tämän mukaisesti, pitäen tulkintaansa totena (Slade 2005). Tällainen tulkinta ja ilmaisu eivät tarjoa vauvalle mahdollisuutta opetella tunnistamaan omia tunteitaan vuorovaikutuksessa, vaan projisoi vauvaan vieraita ja uhkaavia tunteita. Tällaista kehitystä Winnicott on kuvannut termillä *false self* (Winnicott 1965; Sled 2013).

Vanhempi-vauva-vuorovaikutuksen tutkimuksen ja psykoterapian pioneerin Daniel Sternin (1995) mukaan sekä vanhemman representaatiot eli mielikuvat vauvasta ja itsestään vanhempana, että hänen vuorovaikutuskäyttäytymisensä ovat keskeisiä vanhempi-vauva-vuorovaikutuksen muovaajia. Tässä artikkelissa tutkin ei-tietämisen tematiikkaa näillä molemmilla tasoilla.

Aineiston kerääminen ja analysointi

Suoritin lukuvuoden pituisen vauvahavainnoinnin osana varhaislapsuuden vuorovaikutuspsykoterapian opintojani (kts. esim. Sarkkisen ja Savonlahden [2014] kattava kuvaus kyseisestä psykoterapiasta). Marja Schulman (2004, 19) kuvaa vauvahavainnoinnin tarjoavan psykoterapeuttikoulutettavalle ”sellaista tuntumaa ja kokemuseräistä tietoa lapsen varhaisesta kasvusta, jota pelkät teoriaopinnot ja klininen työ eivät voi korvata”. Havainnointiprosessin tarkoituksena on, että koulutuksessa oleva saa tuntumaa riittävän hyvästä, tavallisesta äidin ja vauvan vuorovaikutuksesta ja siitä, miten vauva kehittyi nimenomaan vuorovaikutussuhteessa hoitajaansa.

Vauvahavainnointiprosessini toteutui viikoit-

taisina käynteinä sellaisen perheen luona, jonka kanssa käynneistä oli tehty sopimus ja jolta oli pyydetty lupa artikkelin julkaisemiseen. Jokaisen tunnin kestävän havainnointikäynnin jälkeen havainnot kirjattiin pikkutarkasti ylös. Tähän kului keskimäärin sama aika kuin itse havainnointiin. Ryhmätyöohjaukset noin kerran kahdessa viikossa rytmittivät havainnointia, mahdollistivat suurin piirtein samanikäisten vauvojen yksilöllisten erojen elävää pohtimista ja fokuoivat havainnoijia kiinnittämään huomiota kehityksellisesti ja vuorovaikutuksellisesti ajankohtaisiin teemoihin. Marja Schulman (2004, 12) kirjoittaa: "Voida rauhoittua observoimaan, aktiivisesti vastaanottamaan, tekemään itse havaintoja ja antaa näiden kokemusten koskettaa sisintä ja assosioitua tiedostamattomiin tasoihin sekä tämä kokemansa miettiminen tykönänsä ja myös seminaarissa yhdessä samanhenkisten kanssa, on ainutlaatuisia ja mielestä lähtemätön arvokas kokemus, jota haluaa vaalia." Kliinikon tai psykoterapia-työtä tekevän näkökulmasta on ainutlaatuista, että havainnointiperheen henkilöistä ei ole hoidollisessa vastuussa eikä heistä ole suurta huolta. Tämä vapauttaa uteliaaseen ja tarkkailemiseen havainnointiin.

Tutkimuksen kohteena olevan perheen havainnointitilanteissa läsnä olivat yleensä äiti ja tyttövauva, harvakseltaan isäkin. Vauva oli perheen ensimmäinen. Ensimmäinen havainnointikäynti toteutettiin vauvan ollessa 13 päivän ikäinen. Prosessi sisälsi kaikkiaan 30 käyntiä, ja päättyi vauvan ollessa yhdeksän kuukauden ikäinen. Varsinainen lopetuskäynti ajoittui kesätaun jälkeen vauvan yksivuotispäivän tuntumaan. Aineisto koostui kunkin havainnointikerran jälkeen kirjatusta muistiinpanosta. Analysoitavaa materiaalia oli yhteensä 48 tekstisivua. Tekstistä poistin tunnistetiedot.

Valitsin ei-tietämisen tutkimusaiheeksi osin vauvahavainnointiprosessin kanssa samanikäisen oman vauvaperhe-elämäni inspiroimana. Henkilökohtainen kokemus vauvan vanhemmuudesta oli, että on vaativaa pitää mieli avoimena ja joustavana, kun samalla pitää varmaotteisesti hoitaa vauvaa. Tämä orientaatio on varsin erilainen verrattuna esimerkiksi työelämään, jossa tietäminen ja ennalta määrät

tavoitteet ovat arvossaan. Teeman valintaan vaikutti myös se, että havainnoitavan vauvan äiti oli kyvykäs pohtimaan ja verbalisoimaan ei-tietämistä ja tilanteiden monia mahdollisia selityksiä.

Analysoin aineiston *sisällönanalyysin* periaatteita noudattaen. Tällä menetelmällä pyritään muodostamaan tekstimuotoisesta aineistosta tiivistetty kuvaus, joka kytkee tulokset laajempaan teoreettiseen kontekstiin (Tuomi & Sarajarvi 2009). Tutkimuksessa pyrin luokittelemaan ilmiöitä *teoriaohjaavasti* edellä kuvatuista teorioista käsin; kuitenkin niin, että löytyviä ilmiön luokkia ei etukäteen määrätty. Mielentilojen läpinäkymättömyyttä oletin esiintyvän vain silloin, kun äiti pohtii vauvan sisäisiä oloja. Ei-tietämistä ja avoimuutta odotin voitavan havaita sekä suhteessa vauvaan että omaan äitiyteen. Tavoitteena oli löytää esimerkki-ilmiöitä siitä, mitä tämä mielen työ tavallisessa, hyvässä äiti-vauva-suhteessa voi olla, ei niinkään muotoilla kattavaa kuvausta näiden asenteiden kaikista mahdollisista ilmenemismuodoista.

Luin ja uudelleenluin tekstiä niin kauan, että kaikille aihepiiriin kuuluville havaituille ilmiöille oli löytynyt oma luokkansa. Tuloksia tulkittaessa täytyy huomioida, että materiaalina ei ollut nauhoitettu ja litteroitu äidin sanatarkka puhe, vaan havainnoijan käyntien jälkeen muistinvaraisesti kirjaama selostus, jossa kylläkin on pyritty mahdollisimman suureen tarkkuuteen.

Tulokset

Äiti ilmaisi ei-tietävää ja avointa asennetta puheessaan monella tavalla. Esimerkkejä näistä ovat epävarmuutta ilmaisevat sanat, kuten "ehkä" tai "varmaankin"; eksplisiittinen ilmaisu siitä, ettei varmasti voi tietää; avoimet kysymykset vauvalle, kuten "Mikäs nyt on?"; useamman selitysvaihtoehdon esittäminen kerralla sekä ei-kielelliset tavat ilmaista ehdollisuutta, kuten äänensävyyn varovaisuus, arkuus ja puheen hiljentyminen omaa näkemystä esitettäessä.

Aineistosta nousi kolme osa-aluetta, joiden suhteen äiti puheessaan ilmaisi ei-tietämistä tai mielentilojen läpinäkymättömyyttä: *suhteessa vauvaan, suhteessa omaan äitiyteen ja suhteessa havainnoijan läsnäoloon*. Suhteessa

vauvaan aineistoista nousi olennaisina esiin myös tilanteita, joissa äiti puhui vauvasta varmaotteisesti tai tietävästi. Alla äidin puhunnan tapoja on luokiteltu näiden kolmen osa-alueen alle. Luokat eivät ole toisiaan poissulkevia, vaan osin päällekkäisiä. Tämän ajattelen kuvaavan toisaalta vauvan kehityksen kokonaisvaltaisuutta – vauvan kehityksessä ja minuudessa eri modaliteetit, kuten psyykinen ja fysiologinen eivät ole toisistaan erillisiä (Stern 1985) –, ja toisaalta äidin kykyä pitää mielessään asioiden eri puolia. Kussakin kohdassa annan esimerkkejä ja esitän hypoteeseja siitä, miksi kyseiset teemat ovat merkittäviä varhaisessa vanhempi-vauva-suhteessa.

1. Vauvaan liittyvä puhe

1.1. Ei-tietäminen ja mielentilojen läpinäkyvätömyys

1.1.1 Perustarpeet. Koko ensimmäisen vuoden ajan äiti esitti paljon arvailuja siitä, onko vauva väsynyt tai nälkäinen, onko hänen vaippansa märkä ja onko vauva vain jollain muulla tavalla sääätelyavun tarpeessa. Tämän luokan pohdinnat olivat selvästi yleisimpiä kuvaten sitä, miten keskeinen osa varhaista hoivaa vauvan perustarpeisiin vastaaminen on. Valitsin tähän esimerkkejä nälkä- ja syöttämistilanteista, koska niitä oli määrällisesti eniten. Vauvan ollessa noin kahden kuukauden ikäinen nämä äidin pohdinnat laajenivat sisältämään muidenkin vaihtoehtojen punnitsemista, esimerkiksi vauvan tarvetta ympäristön tutkimiseen tai kahden samanaikaisen motiivin mahdollisuutta.

Äiti laittaa iPadin pois ja sanoo: "Onkohan sulla jo nälkä". Äiti ottaa isältä vauvan siitä sen enempää pohjustelematta. Isä lähtee käymään vessassa, ja vauva alkaa tutkiskella äidin hiuksia, vedellä niistä. Välillä vauva on seisovammassa asennossa, välillä nojautuu äitiin. Vauva syö peukalooaan, ja äiti nostaa hänet imetyksentoon syliinsä ja sanoo: "Taitaa sulla olla nälkä, muttei mikään mahdoton" – viitaten oletettavasti siihen, että vauva jaksoi vielä näin kiinnostua ympäristöstään. (Vauva noin 7 kk.)

Vauvan tarpeisiin vastaaminen on haastavaa, sillä kehityshyppäykset muuttavat toisaalta vau-

van tarpeita ja toisaalta hänen tapojaan ilmaista niitä.

Äiti pohtii, että muutaman kerran hän on luullut, että vauva haluaa syödä, kun edellisestä ruokailusta on kulunut jo tovi. Vauva on alkanut imeä rintaa mutta kieltäytynyt syömästä ja ollut tyytyväinen, kun hänet on nostettu rinnalta pois. Äiti tuntuu olevan avoin ja pohtivainen näiden kysymysten edessä mutta käyttää myös sanoja "Oon jostain muka päätelty, että sillä olis nälkä", pohtien siten ehkä omaa kykyänsä lukea vauvaa oikein. (Vauva noin 4 kk.)

Vauvan kasvusta huolehtiminen ja "hengissä pitäminen" (Stern 1995) on yksi keskeisistä äitiyden tehtävistä ja niin tärkeä osa vauvan hoitoa, että äidin oli pohdittavana nälkää vaihtoehtona isommankin vauvan ilmaistessa tyytymättömyyttä, vaikka oletus olisi, ettei kyse ole siitä.

Jatkamme juttelua ja vauva jatkaa kiljahduk-siaan. Pohdin ääneen, mahtaako vauvalla olla äidille jotain asiaa. Äiti katsoo kelloaan ja toteaa vauvalle, ettei tällä varmaan ihan vielä ole ainakaan nälkä. Vauvan ääntelyssä vuorottelevat nyt iloiset ja turhautuneet äänensävyt, ja äiti päättää nostaa hänet syliin. Äiti päättää kuitenkin kokeilla syöttämistä.

Vauva ei malta imeä rintaa kauan, kun maitoa ei tule heti. Hänen kätensä sotkeutuvat äidin hiuksiin, ja aina välillä hän itkeskelee turhautuneesti. Äiti juttelee vauvalle rauhoittavasti, kertoo miten pitäisi odottaa vähän aikaa ja että vauva voi syödä ihan kaikessa rauhassa. Vauva ei vaikuta malttavan imeä enää, ja äiti nostaa hänet pystyyn. Vauva kiinnittää huomiota minuun, on seisoma-asennossa äidin jalkojen päällä ja katselee avoimin silmin uteliaasti ympärilleen. Äiti sanoo: "Oliko se sittenkin jotain muuta?" (kuin nälkää, siis vauvan turhautumisen viestintä). Äiti nostaa kuitenkin vauvan vielä rinnalle ja kehottaa tätä yrittämään uudelleen. Nyt vauvan imiessä maitoa alkaakin pian tulla. Äidin ote vauvasta vaikuttaa kokonaisvaltaisesti vauvaa tukevalta, hänen yksi kätensä on vauvan selällä ja toinen takamuksella. Mietin, että tämä varmaan auttaa vauvaa pysymään aloillaan ja kestäämään sen hetken, kun maitoa ei vielä tule. Äiti on koko syöttämisepisodin ajan kovin rauhallinen eikä hötkyile. Kun vauva alkaa lopulta imeä maitoa, hänen suustaan kuuluu

äänekäs maiskutus. (Vauva noin 5 kk.)

Tässä äiti joutui tilanteen aikana ja vauvan lähettämien, ristiriitaistenkin viestien takia pohtimaan, onko hänen ratkaisuyrityksensä oikea vai ei. Tätä tehdessään hän kuitenkin pysyi rauhallisena ja auttoi vauvaakin rauhoittumaan. Ääneen pohdinta saattoi auttaa myös äitiä ajattelemaan, että jos syöttäminen ei auta vauvaa, voidaan kokeilla jotain muuta.

Kaikkiaan äidin avoin ja ei-tietävä asenne auttoi häntä tarjoamaan vauvalle ravintoa sensitiivisesti, sitä tyryttämättä mutta kuitenkin määrätietoisesti. Äiti oli tietoinen, että vauvan tyytymättömyys voi olla muutakin kuin nälkää, tai että muut samanaikaiset motiivit tai vireystila voivat vaikuttaa syöttämisen onnistumiseen. Oletan, että kun äidillä ei ollut tarvetta tietää, onko vauvalla varmasti nälkä, rinnalle pääseminen palveli usein myös vauvan muunlaista äidin nälkää ja hänen turvan ja läheisyyden tarpeitaan. Avoimuus saattoi auttaa äitiä sietämään myös tilanteita, joissa syöttäminen ei onnistunut odotusten mukaisesti, ja säätelemään omaa turhautumistaan ja huoltaan vauvan ravinnon saamisesta.

1.1.2. Vauvan psyykkinen tila ja intentiot. Äiti ilmaisi alusta asti ajattelevansa, että vauva on psykologinen subjekti. Äiti osoitti uteliaisuutta vauvan mielentiloja kohtaan – esimerkiksi reagoimalla 13 päivän ikäisen vauvansa ilmehdintään kysymällä tältä ”Mitä nyt?” ja miettimällä ääneen, minneköhän vauva katselee äidin pukiessa tätä vähän yli kahden viikon ikäisenä. Fysiologisten tarpeiden nimeämisen rinnalla esiintyivät hypoteesit toisenlaisista tyytymättömyyden syistä.

Vauva on asetettu sitteriin. Vauvan ilmeet vaihtelevat tuskastuneista neutraaleihin ja vaikeasti luettaviin. Huomaan mieltäväni, koskahan äiti nostaa vauvan taas syliin. Hiljalleen vauva alkaa polkea jalalla enemmän, kädet ovat nyrkissä ja hän nyyhkyttää. Äiti nostaa vauvan pois sitteristä ja kokeilee eri asentoja sylissä. Äiti arvaillee: ”Onko tylsää? Ei sinulla pitäisi olla mikään huonosti, mutta voi tietysti ollakin.” (Vauva noin 3 viikkoa.)

Vauva vaikuttaa lattialla kovin ”tavoitteelliselta”, ihan kuin hän olisi aikeissa mennä johonkin. Näyttää siltä, että vauvan liikkeet ovat selältä

mahalleen kääntymisen alkua? Äiti kommentoi tätä samaa asiaa, että näyttää siltä, kuin vauva haluaisi liikkua. Vauva katsoo silmät ammoltaan ympäristöönsä ja alkaa pikku hiljaa, kuin kokeillen, äännellä. (Vauva noin 12 viikkoa.)

Vauva rauhoittuu ja on levollinen äidin rinnalla, hänen kädessään on äidin kaulakoru, joka helisee. Äiti pohtii, ettei tiedä, onko vauvalla aina välttämättä nälkä, vai tankkaaleeko tämä vain turvallisuutta. Esimerkiksi junamatkalla isovanhemmille vauva oli syönyt neljä kertaa. (Vauva noin 5 kk.)

Vauvan kasvaessa äiti nimesi intentionaalista toimintaa enemmän ja otti vauvan mukaan aktiiviseen pohdintaan.

Äiti pohtii, ryhtyykö syöttämään vauvaa, vai onko vauva nyt liian kiinnostunut siitä, että olen tullut katsomaan heitä. (Vauva noin 6 kk.)

Vauva työntää syöttötuolia itse kauemmas pöydästä. Äiti siirtää tuolia ensin lähemmäs ja sitten uudestaan kauemmas pöydästä. Vauva ilmaisee mielipahaa äänтелеillä ja ilmeillä. Äiti kyselee vauvalta, mikä nyt tuli. (Vauva noin 8 kk.)

Vauvan psyykkinen kannattelu ja hänen kanssaan oleminen on keskeistä varhaisessa vanhemmuudessa. Tätä äiti kuvasi miettiessään vauvan kokemusta vauvan juuri herättyä.

Äiti pompottaa vauvaa sylissä, välillä vauva sipaisee kädellä äidin kasvoja tai heidän kasvonsa koskettavat toisiaan kuin halauksessa. Äiti pussailee vauvaa. Sitten äiti laskee vauvan maahan ja kysyy, maltaisiko tämä olla siinä, jos hän menisi tyhjentämään tiskikoneen loppuun. Äiti sanoo, että joskus on vaikea tietää heräämisen jälkeen, voiko vauvan jättää lattialle vai haluaisiko tämä vielä olla sylissä. Äiti matkii dramaattisesti vauvaa: ”Ei, älkää jättäkö minua tähän.” Vauva tutkiskelee ympärillä olevia esineitä, ja äiti lähtee keittiöön. (Vauva noin 8 kk.)

Meidän kulttuurissamme vauvan kohtelemisen psykologisena yksilönä alusta asti on vanhemmille itsestänselvyys, jota he eivät ehkä itse tule ajatelleeksi. Vauvan mielen pitäminen mielessä kuitenkin itse asiassa synnyttää vauvan minää, joka on vasta nupullaan syntymän hetkellä ja puhkeaa kukkaan varhaisessa vuorovaikutuksessa (Trevarthen & Aitken 2001).

1.1.3. Oman ja vauvan näkökulman erot.

Havainnoitavan vauvan äiti osasi viehättävällä tavalla pukea sanoiksi käsityksiään oman ja vauvansa näkökulmien eroista. Tässä hän toi toisaalta esiin vauvan ja aikuisen kokemuksen erilaisuutta, toisaalta pohti oman toimintansa vaikutuksia vauvan näkökulmasta.

Pari siirtyy nojatuoliin syömään, vauva saa suuhunsa äidin oikean rinnan ja alkaa hetken nänniä hapuultuaan reippaasti syödä. Äiti tuumii: "Olihan sinulla jo nälkä?" ja miettii, miten omasta näkökulmasta lyhyt aika esimerkiksi syöttöjen välillä voikin olla vauvalle pitkä, ja että aika menee nopeasti. (Vauva noin 6 viikkoa.)

Äiti kertoo eräästä aamusta, jolloin isä oli liian voimakkaasti laulamalla saanut vauvan pelästymään. Äiti sanoo, että vauvan ollessa yleensä aika reipas ja itkeskellessä vain nälkää ja väsymystä voi unohtua, että hän tällaisistakin säikähtää. (Vauva vajaa 5 kk.)

Tässä äidin kuvauksessa tiivistyy empaattinen eläytyminen vauvan kokemukseen: ei voi tietää, miltä toisesta tuntuu, mutta voi yrittää samaistua kokemukseen ja sen merkitykseen toiselle. Havainnoitavan äidin vauvalla oli selvästi oikeus omiin mielentiloihinsa ja yksilölliseen olemukseensa.

1.2. Tietäminen ja varmuus

Vietäessään tiiviisti aikaa vauvojensa kanssa äidit alkavat tunnistaa lastensa viestinnän erityispiirteitä, kuten itkun ja ilmehdinnän eri sävyjä. Havainnoimani äiti kuvasi asiaa ensimmäisen kerran jo hyvin varhain.

Vauva on äidin sylissä makuuasennossa ja alkaa siinä pikku hiljaa osoittaa tyytymättömyyttä itkulla ja kaikkia raajoja sätkimällä. Äiti kommentoi, että vauva on loukkaantunut, kun tällä on tietynlainen ilme. Äiti kertoo, että vauva voi loukkaantua, jos joutuu odottamaan ruokaa liian kauan. Äiti tarjoaa vauvalle rintaa, ja vauva hamuilee hetken nänniä. Vauva rauhoittuu heti, kun saa nännin suuhunsa. (Vauva noin 3 viikkoa.)

Äiti ilmaisi enemmän varmuutta ja tietämistä suhteessa vauvaan sitä mukaa, kun vauva kasvoi ja heidän yhteinen historiansa piteni. Äiti saattoi esimerkiksi kertoa ilman ehkä-sanoja, mikä vauvan tarve jossain tilanteissa oli.

Äiti nostaa vauvan syliinsä, kun vauva on ryömien lähestynyt häntä ja kosketellut äidin housujen kangasta. Äiti sanoo: "Haluatko syliin? Tule vaan." (Vauva 7,5 kk.)

Äidin varmaa puhunutta seurasi varmuus myös vauvan käsittelyssä, joko havainnointikäynnin aikana tai äidin kertomassa tarinasta jonain toisena ajankohtana. Toisin sanoen äidin puheenvuorot kuvastivat äidin varmaa tunnetta siitä, että hän on oppinut tulkitsemaan vauvaa. Vauva osoitti tätä vuorovaikutuksessa todeksi tyyntymällä äidin käsittelyyn. Lisäksi äiti ilmaisi varmuutta sellaista omaa toimintaansa kohtaan, joka olettaakseni tilanteesta riippumatta tuntui hänestä hyvältä vaihtoehdolta, kuten vauvan syliin ottaminen.

Äiti kertoi varman oloisesti myös siitä, mistä on huomannut vauvansa pitävän ja mikä aiheuttaa tälle mielipahaa.

Aina välillä äiti kääntää vauvan takaisin selälleen kertoen samalla, että joskus vauva turhautuu lelun kanssa niin, että kun lelu on ensin ollut saavuttamattomissa, niin sitten ei autakaan enää, kun sen antaa vauvalle. Tällä selälle kääntämisellä äiti siis yrittää välttää sen, ettei vauva väsyisi tai turhautuisi liiaksi. (Vauva noin 4 kk.)

Vauva katselee minua tarkkaan, hänen silmänsä ovat auki, suu on avoinna hymyssä, nenä rypistyy ja vauva alkaa kiljua. Vauva kiljuu kovemmalla äänellä kuin olen kuullut hänen kiljuvan koskaan aikaisemmin. Äitiä naurattaa, ja hän kertoo, että kiljuminen on vakiintunut vauvan keinoksi ilmaista, että on jostain hyvillään. Äiti jatkaa, että toivottavasti se ei jää ilmaisun tavaksi ikuisiksi ajoiksi. Todetaan naureskellen, että vauva kiljahtelee todella kovaan ääneen. (Vauva noin 5 kk.)

Äiti kertoo, että vauva oli noussut seisomaan olohuoneen lattialla olevaa imuria vasten, ja kopsauttanut päätään vähän. Äiti kertoo, että osaa jo lohdutella vauvaa eri tavoilla, kun tietää, mistä harmi johtuu. Nyt kun vauvaa ei varsinaisesti sattunut, äiti kertoi sanallisesti tälle, ettei ole hätää, mikä vaikutti helpottavan vauvan oloa. Samoin voi tehdä äidin mukaan silloin, jos vauvaa harmittaa se, ettei saa jotakin, mitä haluaisi. (Vauva noin 9 kk.)

Tällaisella varmalla puheella äiti mielestäni

ilmaisi toistuvista kokemuksista itselleen karttunutta tietoa omasta erityisestä vauvastaan ja siitä, miten auttaa häntä tunteidensäätelyssä. Äiti saattoi puhua varmaotteisesti myös silloin kun hänen ei tarvinnut välittömästi reagoida vauvan tarpeisiin. Hän kuvasi joko jo menneitä, hyvin päättyneitä tilannetta, tai senhetkistä tunnetta, joka ei aiheuttanut vauvalle hätää. Äiti puhui tietävästi myös esimerkiksi isälle siitä, mistä vauva pitää ja mistä ei, mikä on luonnollista, koska äiti vietti niin paljon aikaa vauvan kanssa kotona, kun taas isä oli päivät töissä.

Tietäminen ja varmuus kerronnassa heijastelevat mielestäni äidin vahvistuvaa vanhemman identiteettiä. Varma puhunta oli usein tunnelmaltaan intensiivistä, ilmaisten näiden oivallusten kiehtovuutta ja kenties äidin mielihyvääkin siitä, että hän voi tietää merkittäviä asioita lapsestaan.

2. Äitiyteen liittyvä puhe

2.1. ”Teenkö oikein?”

Siirtymässä vanhemmuuteen on opeteltava paljon vauvan hoitoon ja kehitykseen liittyviä asioita, joista ei aikaisemmin ole tiennyt. Esimerkiksi neuvola tarjoaa ohjeita siitä, mikä on hyvä tapa hoitaa vauvaa. Näistä ohjeista tietoisena äidin täytyy kuitenkin pitää mielessään oma tuntumansa siitä, mitä hänen vauvansa yksilönä tarvitsee.

Vauvan itkun yltyessä äiti päättää koittaa syöttää tätä. Mietin hiukan, mitä sanoa, mutten sano mitään, jottei tarvitsisi huutaa vauvan itkun yli. Mennään olohuoneeseen, jossa äiti tarjoaa vauvalle rintaa. Hän sanoo neuvolassakin kertoneensa, että tarjoaa vauvalle ruokaa aika usein; ettei vain menisi ylensyötöksi – mutta toisaalta kai vauva syö sen verran kuin tarvitsee. (Vauva noin 5 viikkoa.)

Äiti kertoo lukemastaan kirjasta, kuinka heti vauvan haukotellessa tämä pitäisi viedä sänkyyn. Hän pohtii, että tämä ei tunnu sopivan heille, että vauva tällä tavoin turhautuisi sängyssä. (Vauva noin 4 kk.)

Kaikki vanhemmat tarvitsevat vauvan hoitoon liittyvää tukea ja ohjausta, eräänlaisen ensisijaisen hoitajuutta tukevan matriksin (Stern,

1995). Neuvoista voi kuitenkin tulla taakka, jos niitä pyrkii noudattamaan mekaanisesti, eikä mielessä ole tilaa työstää sitä, minkä on havainnut sopivan omalle vauvalleen. Tämä heijastuu äidin kuvauksessa tasapainotteluna oman ja ulkopuolisen näkemyksen välillä.

2.2. Avoimuus eri vaihtoehtoille

Havainnointikäynneillä äiti sanoi usein eksplisiittisesti, ettei voi tietää, mikä vauvalla on. Tämä johti käyttäytymisessä siihen, että äiti yritti monta eri keinoa vauvan auttamiseksi tämän ollessa tyytymätön tai hädissään. Huomattavinta tarve arvailuun ja avoimuuteen oli luonnollisesti silloin, kun vauva oli pieni, tämän tarpeet eriyttämättömät ja parin yhteinen historia vielä lyhyt.

Vauva alkaa itkeä lyhyitä hetkiä kerrallaan ja hänen kasvonsa menevät epämieluisuudesta kurttuun. Äiti kääntelee vauvaa eri asentoihin ja heijaa vauvaa vartalolleen. Aina välillä vauva rauhoittuu, mutta alkaa sitten itkeä uudestaan. Äiti sanoo: ”Voi vauvaa”, ja puhuu isän kanssa siitä, kuinka pitää kokeilla monia asioita, kun ei tiedä, mikä vauvalla on. Syöttämistäkin pitää kokeilla joskus uudestaan, vaikka vauva on ehkä juuri kieltäytynyt syömästä. (Vauva noin 2 viikkoa.)

Lisäksi äiti oli hyvin tietoinen siitä, että hänen toimintansa, vauvan vastaukset siihen ja toisaalta vauvan kehityksellinen taso eivät ole erotettavissa toisistaan.

Puhumme siitä, kuinka vauva tuntuu monella tavalla jo olevan kestävämpi kuin aivan vastasyntyneenä. Äiti kertoo, ettei osaa erottaa sitä, mikä osa tästä tunnelmasta on vauvan ominaisuutta ja mikä sitä, että itse on varmempi ja kestää enemmän. (Vauva noin 9 viikkoa.)

Äidin mahdollisuus pohtia omien tulkintojensa epävarmuutta antoi hänelle luvan kokeilla monia eri asioita vauvan auttamiseksi. Samoin äidin kuvauksessa näkyy kauniisti se, mitä varhaisen vuorovaikutuksen teoria opettaa: ei ole vauvaa ilman äitiä, eikä äitiä ilman vauvaa (Winicott 1960).

2.3. Avoimuus muutokselle identiteetissä äitiyden myötä

Tullessaan äidiksi nainen ei voi etukäteen tietää, miltä äitiys tuntuu ja millainen äitinä haluaa olla, vaikka uutta roolia on mielikuvitellut raskaudesta lähtien tai jo ennen sitä (Brodén 2006). Äidin mahdollisuus kuunnella tunteuksiaan ja sitten päivittää ajatuksiaan ja uskomuksiaan vastaamaan nykytilannetta vauvan kanssa kertoo adaptiivisuudesta uuden roolin omaksumisessa.

Äiti pohtii, että hänellä olisi tulossa yksi oma meno – jos hän menisi ilman vauvaa, kuinkakohan paljon maitoa isä ja vauva tarvitsisivat, ja mahtaisiko vauva rauhoittua illalla ilman rinnalla oloa. Äiti kertoo, että ajatteli ennen vauvan syntymää, että ilman muuta lähtisi ja isä hoitaisi vauvaa, mutta nyt mieltii, onko se välttämättömyyttä. (Vauva noin 6 viikkoa.)

Äiti sanoo, että syötöt ovat tuoneet ehkä nyt jo rytmiä päiviin. Äiti toteaa, ettei ole välttämättä hirveän rytmihakuinen ihminen, mutta toisaalta juuri siksi tällainen rytmittyminen voi tehdä ihan hyvää. (Vauva vajaa 7 kk.)

2.4. Oman toiminnan kehitykselliset seuraukset

Vanhemmuuden tehtävään kuuluu erottamattomasti vastuu lapsen kehityksestä. Nykyään vanhemmat tietävät paljon kehityspsykologiasista ja eri tahot korostavat – aivan oikein, mutta joskus vanhemman kannalta paineita kasvatetaan – varhaisen vuorovaikutuksen merkitystä lapsen kehitykselle. Havainnoimani äitikin oli hyvin pohtiva omien tekemistensä seurauksista lapsen kehitykselle.

Äiti nostaa vauvaa pystyasentoon kainaloiden alta ja ikään kuin kävelyttää tätä. Äiti sanoo: "On jo aika oppia kävelemään." Äiti pohtii, voiko vauvaa jotenkin haitata tällainen kainaloista pitteleminen. (Vauva noin 6 viikkoa.)

Äiti kertoo, että vauva syö joskus kaksi, joskus kolme ateriaa päivässä. Äiti puhuu, että onkohan se hyvä idea noin sitä vaihdella, mutta he ovat vaihdelleet syöttöjen määrää vähän vauvan mukaan – vaikuttaako vauva esimerkiksi illalla itkuiselta siksi, että olisi kovasti nälkä. Äiti sanoo, että toisaalta syömisiin vaikuttaa sekin,

kuinka väsynyt vauva on. Äiti jatkaa: "Aika paljon tulkintaa", viitaten omiin ajatuksiinsa vauvan syömisistä ja niissä onnistumisista. (Vauva noin 7 kk.)

Syylisyys kuuluu erottamattomana osana vanhemmuuteen, koska vastuu kasvavasta ihmisestä on suuri, eikä omassa toiminnassaan kuitenkaan pääse täydellisyyteen. Kyky avoimesti pohtia, mitä oma toiminta tarkoittaa vauvan kehityksen kannalta mahdollisesti suojeli havainnoimaani äitiä kohtuuttomilta täydellisyyden vaatimuksilta.

3. Ei-tietäminen suhteessa havainnoijan läsnäoloon

Havainnoijan läsnäolon vaikutus näkyi ennen kaikkea kahdessa asiassa. Ensiksikin havainnoijan kiinnostus äidin sanomaa kohtaan lisäsi luultavasti äidin puhetta avoimuuden, ei-tietämisen ja mielentilojen läpinäkyttömyyden teemoista ja kiinnitti entisestään hänen huomiotaan vauvaan näistä lähtökohdista käsin. Toiseksi muistiinpanoja lukiessa oli välillä vaikea erottaa, onko kirjoitettu äidin sanomaa vai havainnoijan ajatus. Joka tapauksessa lienee niin, että tapahtumat, jota muistiinpanokohdat yrittävät tavoittaa, sisältävät yhdessä konstruoituja merkityksiä, joiden luomiseen ovat osallistuneet kaikki asianosaiset. Seuraavassa annan esimerkkejä.

Äiti laittaa vauvan sitteriin ja alkaa tätä siinä keinutella. Vauva näyttää kummastuneelta ja totiselta, mutta ei yhtä räpäleeltä kuin viime kerralla, kun näin hänet sitterissä. Hänen kätensä lepäävät sitterin vyötä vasten ja jalat polkevat rytmikkäästi. Pohditaan, mitä vauva mahtaa keinumisesta ajatella. Äiti puhuu vauvan kasvoniilmeistä: miten tämä voi mutristaa alahuulta tai lipoa kielellä, samalla tavalla kuin mitä vauvan isä on tehnyt pienenä kertoman mukaan. (Vauva noin 6 viikkoa.)

Vauva ponnistelee itsekin ylös mutta alkaa samalla hetkellä voimakkaasti äännellä. Äiti kertoo, että tämä on samanlaista ääntelyä kuin vaunuissa ennen nukkumaanmeno. Pohditaan, onko tämä vauvan tapa selvittää siirtymien yli, herätessä ja nukahtaessa. (Vauva noin 4 kk.)

Äiti pohtii aamua, jolloin oli ollut suihkussa

ja vauva sutterissä pesuhuoneessa. Äiti kertoo, että vauva oli ollut mielteliään näköinen ensin pitkän aikaa, ja sitten tälle oli tullut hätä, jota äiti kuvaa turvattomuuden tunteeksi. Mietitään, mistä nämä kaikki olot tulevat ja millaisia ne ovat vauvan kokemuksina. (Vauva vajaa 5 kk.)

Havainnoijan on tarkoitus olla neutraali ja kiinnostunut, ja antaa vauvan ja äidin elää arkeaan niin kuin he tavallisesti sitä tekevät (Schulman 2004, 47–49). Olisi kuitenkin teennäistä olla liiallisen pidättyväinen tai syrjään vetäytyvä. Havainnoijan pohtiessa ääneen käsillä olevaa tilannetta tai äidin sanomaa äiti hyvin luontevasti jatkoi puhumista aiheista, joita hän joka tapauksessa ajatteli paljon. Havainnoijan kiinnostus välitti toivottavasti äidille sen, että äidin havainnot vauvastaan ovat kiinnostavia ja keskeisiä.

Johtopäätökset

Vauvahavainnointi osana psykoterapiakoulutusta pyrkii tarjoamaan terapeuttikoulutettavalle mahdollisuuden tarkastella normaalia vauvan kehitystä ja ryhmätönohjauksen kautta myös sen monia yksilöllisiä variaatioita (Schulman 2004). Viikoittaiset havainnointikäynnit tarjosivat ikkunan siihen, millaista tavallisen, tarpeeksi hyvän äidin ja hänen vauvansa vuorovaikutus on. Tämä on tärkeää taustaymmärrystä, kun pohditaan mikä on vauvan kannalta riittävää vanhemmuutta niiden vanhempi–vauva-parien kanssa, joiden vuorovaikutus on vaarassa häiriintyä tai näin on jo käynyt.

Äidin kyky pitää vauvaa mielessään avoimella, ei-tietävällä tavalla johti sensitiiviseen vauvan hoitamiseen ja äidin mahdollisuuteen muokata toimintaansa, jos käsillä oleva tilanne tai vauvan muuttuvat kehitykselliset tarpeet sitä vaativat. Kirjallisuus nostaakin vanhemman sensitiivisyyden ja mahdollisuuden avoimesti tarkastella omia ja lapsensa mielentiloja keskeiseksi turvallisen kiintymyssuhteen kehittymisen taustatekijäksi (esim. Fonagy & Target 1997; Grienberger ym. 2005). Pelkkä kirjallisuuden tarjoama yleisen tason ymmärrys ei kuitenkaan olisi voinut tarjota samalla tavalla vivahteikasta kuvaa siitä, miten teemat ilmenivät äidin ja vauvan päivittäisen vuorovaikutuksen tasolla.

Erityisen kiinnostavaa oli huomata, miten äidin ei-tietäminen ja tunkeutumattomuus vauvan mieleen auttoivat vauvaa rauhoittumaan siirtymässä, toipumaan stressistä ja tutkimaan ympäristöään.

Psykoteraapia-avun piiriin hakeutuvilla äideillä esimerkiksi kuormittavat elämäntilanteet, mielenterveysongelmat tai aktivoituvat omat varhaiset traumakokemukset estävät joustavaa ajattelua ja eläytymistä suhteessa vauvaan (Barandon ym. 2005; Sarkkinen & Savonlahti 2014). Esiin voi tulla näkyviä vuorovaikutuskäyttäytymisen ongelmia, äiti voi liiaksi omista representaatioistaan käsin tulkita vauvan toimintaa, tai sitten äiti–vauva-parin äärellä voi olla tunne siitä, että heidän yhdessäolostaan puuttuu jotain, esimerkiksi äiti ei juurikaan pohdi, mitä vauvan mielessä liikkuu. Näiden ilmiöiden huomaamiseksi ja kokemukselliseksi tunnistamiseksi vauvahavainnointiprosessissa kehittynyt käsitys äidin ei-tietävästä asenteesta on tärkeä apuväline psykoterapeuteille.

Äidin puhuessa vauvastaan varmaotteisesti syntyi vaikutelma, että hän oli oivaltanut jotain hyvin tärkeää ja keskeistä lapsensa ominaispiirteistä. Paitsi että nämä havainnot ja niiden ääneen puhuminen auttoivat äitiä hoitamaan vauvaa hyvin, ajattelisin, että ne myös viestivät vauvan hyväksymistä sellaisena kuin tämä oli ja äidin iloitsemista juuri omasta vauvastaan. Tutkimustieto tukee näkemystä siitä, että vanhempien vivahteikkaat ja elävät mielikuvat vauvastaan rakentavat hyvää pohjaa vuorovaikutussuhteelle, kun taas kovin yleiset ja tyhjäksi jäävät kuvaukset yhdistyvät varhaisen suhteen ja lapsen kehityksen pulmiin (Benoit ym. 1997). Riittävän avoin tarkastelu, ihmettely ja hypoteesien testaaminen suhteessa vauvaan ovat luonnollisesti ennakkoehto vauvan riittävän oikein tavoittavalle äidin tietämiselle.

Havainnoimani äiti pystyi olemaan joustava ja avoin myös suhteessa omaan kehittyvään äitiyteensä. Äitiyden kehittyminen näyttäytyi luonnollisena prosessina, joka eteni omaa tahtiaan rinnakkain vauvan kanssa. Joustavuudella lienee ollut suuri merkitys sille, että äiti pystyi sietämään monenlaisia – sekä hyviä että huonoja – päiviä vauvansa kanssa niistä ylen määrin kuormittumatta. Vauva-aika on väistä-

mättä osin ennakoimatonta ja hallitsematonta, ja sellaisena se voi muodostua hyvin vaikeaksi vanhemmille, joille hallinta ja suunnitteleminen ovat olleet keskeisiä selviytymiskeinoja (Brodén 2006). Joustavuuden puute ja kuormittuminen alati muuttuvasta vauvaelämästä voivat muodostua esteiksi hyvän suhteen luomiselle vauvaan. Äidin tavat puhua avoimesti ja eittävasti äitiydestä antavat esimerkin adaptiivisesta identiteetin kehityksestä siirtymässä vanhemmuuteen. Varhaisen vanhemmuuden äärellä työskentelevä psykoterapeutti voi osaltaan mahdollistaa väljyyttä äidin mielessä tarjoamalla omaa mieltään äidin käyttöön suuressa muutosvaiheessa.

Vauvahavainnointiprosessi tarjosi mahdollisuuden yhdeksän kuukauden ajan tarkastella äidin mielen vaativaa työtä vauvansa äärellä. Havainnointitilanne tarjosi kenties myös äidille tilaisuuden jakaa kokemuksiaan sellaisen kuuntelijan kanssa, joka oli pienistä yksityiskohdistakin hyvin kiinnostunut, muttei neuvonut tai arvostellut. Asennetta voisi verrata esimerkiksi Mikael Leimanin (2012, 74) kuvaukseen Carl Rogersin terapeutin ”varauksettoman arvostuksen” käsitteestä, jolla tarkoitetaan puhujan erillisyyden kunnioittamisesta ja tästä syntyvää tarvetta suhtautua vakavasti kaikkeen, mitä toisella on sanottavanaan. Tällainen asenne on kenties ratkaisevasti eri tavalla äityttä arvostava kuin vertaisäitien tai neuvolan toisinaan ohjaava tai neuvova ote. Vauva ja vauvan hoito täyttävät äidin mielen, ja hänelle voi olla kiitollinen kokemus jakaa kokemuksiaan jonkun sellaisen kanssa, jonka mielestä havainnoidut ilmiöt ovat yhtä ihmeellisiä kuin äidin itsensä.

Kiitokset

Kiitän havainnoinnin mahdollistanutta vauva-perhettä, joka toivotti minut tervetulleeksi kotiinsa viikoittain ainutlaatuisen ensimmäisen vauvavuotensa ajan. Kiitos Marja Schulmanille, joka on ystävällisesti jakanut osaamistaan niin vauvahavainnointiprosessin työnohjaajana kuin tämän artikkelin teoreettiseen osuuteenkin.

Artikkeli saapunut toimitukseen 14.4.2015, hyväksytty 13.11.2015.

Kirjallisuus

- Anderson, Helene & Goolishian, Harold** (1992). The client is the expert: A not-knowing approach to therapy. Teoksessa McNamee, Sheila & Gergen, Kenneth J. (toim.), *Therapy as social construction*, 25–39. London: Sage.
- Baradon, Tessa, Broughton, Carol, Gibbs, Iris, James, Jessica, Joyce, Angela, Woodhead, Judith** (2005). The practice of psychoanalytic parent-infant psychotherapy: Claiming the baby. London: Routledge.
- Benoit, Diane, Zeanah, Charles H., Parker, Kevin C. H., Nicholson, Elaine, Coolbear, Jennifer** (1997). "Working model of the child interview": infant clinical status related to maternal perceptions. *Infant Mental Health Journal*, 18, 107–121.
- Bion, Wilfred** (1970). *Attention and interpretation*. London: Tavistock Publications.
- Brodén, Margareta** (2006). Raskausajan mahdollisuudet. 2. PAINOS. Helsinki: Therapiea-säätiö.
- Cicchetti, Dante, Ganiban, Jody, Barnett, Douglas** (1991). Contributions from the study of high-risk populations to understand the development of emotion regulation. Teoksessa Garber, Judy & Dodge, Kenneth A. (toim.), *The development of emotion regulation and dysregulation. Cambridge studies in social and emotional development*, 15–48. New York: Cambridge University Press.
- Fonagy, Peter, Steele, Miriam, Moran, Gerge S., Steele, Howard, Higgitt, Anna C.** (1991). The capacity for understanding mental states: the reflective self in parent and child and its significance for security of attachment. *Infant Mental Health Journal*, 13, 200–216.
- Fonagy, Peter & Target, Mary** (1997). Attachment and reflective function: their role in self-organization. *Development and Psychopathology*, 9, 679–700.
- Gergely, György & Watson, John S.** (1996). The social biofeedback model of parental affect-mirroring. *International Journal of Psycho-Analysis*, 77, 1181–1212.
- Grienengerger, John, Kerry, Kristen, Slade, Arietta** (2005). Maternal reflective functioning, mother-infant affective communication, and infant attachment: exploring the link between mental states and observed caregiving behavior in the intergenerational transmission of attachment. *Attachment & Human Development*, 7(3), 299–311.
- Isaacs Elmhirst, Susanna** (1981). Bion and Babies. Teoksessa Grotstein, James S. (toim.), *Do I dare disturb the universe? A memorial to Wilfred R Bion*, 83–93. Beverly Hills: Caesure Press.
- Leiman, Mikael** (2012). Psykoterapioiden yhteinen perusprosessi. Teoksessa Eronen, Sanna & Lahti-Nuuttila, Paula (toim.), *Mikä psykoterapiassa auttaa? Integriivisen psykoterapian perusteita*, 71–90. Helsinki: Edita.
- Sarkkinen, Mirja & Savonlahti, Elina** (2014). Raskausajan vuvorvaikutuspsykoterapia. *Psykoterapia*, 33(2), 93–110.
- Schulman, Marja** (2015). Ei-tietämisestä Bionin mukaan. (Julkaisematon käsikirjoitus.)
- Schulman, Marja** (2004). Vauvahavainnointi – oppia observoimalla. 3. painos. Helsinki: Therapiea-säätiö.

Slade, Arietta (2005). Parental reflective functioning: an introduction. *Attachment and Human Development*, 7(3), 269–281.

Slade, Arietta, Bernbach, Elizabeth, Grienenberger, John, Levy, Dahlia W., Locker, Alison (2004). Addendum to Fonagy, Target, Steele, & Steele reflective functioning scoring manual for use with the Parent Development Interview. Julkaisematon käsikirjoitus. New York: The City College and Graduate Center of the City University of New York.

Sleed, Michelle (2013). The assessment of representational risk in mother-infant interactions. Väitöskirja. London: University College London.

Sroufe, L. Alan (1995). *Emotional development: The organization of emotional life in the early years*. Cambridge: Cambridge University Press.

Stern, Daniel N. (1985). *The interpersonal world of the infant*. New York: Basic books.

Stern, Daniel N. (1995). *The motherhood constellation: an unified view of parent-infant psychotherapy*. London: Karnac Books.

Trevarthen, Colwyn, Aitken, Kenneth J. (2001). Infant intersubjectivity: research, theory and clinical application. *Journal of Child Psychology & Psychiatry*, 42, 3–48.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2009). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. painos. Helsinki: Tammi.

Winnicott, Donald W. (1965). Ego distortion in terms of true and false self. New York: International Universities Press.

Winnicott, Donald W. (1960). The theory of the parent-infant relationship. *The International Journal of Psychoanalysis*, 41, 585–595.

THERAPEIA-SÄÄTIÖ
Täydennyskoulutuskeskus

MENTALISAATION TEORIA JA KÄYTÄNTÖ **Kevät 2016**

Aika: Torstaisin 7.4., 21.4., 19.5., 2.6. ja 16.6.2016 klo 8.30-15.45
(5 x 8 t, yht. 40 t)

Paikka: Therapeia-säätiö, Topeliuksenkatu 15 A 1, 00250 Helsinki

Hinta: 1100 €/hlö

Kohderyhmä: psykoterapeutit, psykologit, lääkärit, sairaanhoitajat ja muu sosiaali- ja terveydenhuoltoalan henkilöstö.

Lisätietoja: Irmeli Laitinen, irmeli.i.laitinen@gmail.com, puh. 0400 103 926.

Ilmoittautuminen 29.2.2016 mennessä www.therapeia-saatio.fi,
koulutus@therapeiasaatio.inet.fi, puh. 09-492 866.